

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJU KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁSŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok ... 4 koruny — hal.

Na pol roka ... 2 " — "

Na štvrt roka ... 1 " 20 "

Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

Dr. ALEXANDER ERNSZT,

páp. komorník, kraj. vyslanec.

Majiteľ a vydavateľ :

JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, VIII. ker., József-körut 35.

sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

O Kazároch.

Nenie dávno, čo ablegát Hercog a privrženci jeho predniesli návrh pred rakúsky snem vo Viedni, s ktorým nič menej nechcú docieľiť, ako odobrať židom všetky práva ktoré požívajú; zlomiť veľmoc jejich, v ktorej honosia sa; vyslobodiť kresťanov z otroctva jejich; a vhnat židov do toho postavenia, v ktorom jednúc boli ako zapovrhnutý a prekliaty národ.

V spomenutom návrhu medzi iním žiadajú zákonite vypovedať, že židáci nesmú mať práva občianske v celom Rakúsku. Tým, ktorí už majú ho, aby odobrali. Žid nesmie konať vojenskú službu, ale každý židák od 20 roku veku svojho až do smrti povinný bude 5 procentov z dôchodku platiť na vojenské porcie. Len vo väčších mestách môžu bývať a to osobytom — židovskom — oddiele. Len tu majú dovolené kúpiť nehnuteľné majetky. Len svoje školy majú dovolené navštevovať. Nesmú zastupovať lekársky, fiškálny a sudcovský stav; tak podobne nesmú vydávať

Prichod Ducha Svätého.

noviny, spisy, ba zabránif im, aby mohly byť spolupracovníkmi.

Lebo tajif nedá sa, že niektorí židáci na zkázu sú všetkým krajinám. To pliaga najškodlivejšia. Napadla korene národov, aby ich usmrtila. K cieľu tomuto použijú té najpodlejšie prostriedky, na ktoré statočný človek ani len nemyslí, ktoré protivia sa mravným a krajinským zákonom. Pri týchto prestane cit, stud, svedomie, ba aj bázeň božia.

Zničif vieru, mravy, ústavy krajín; vykorenif z človečenstva všetku šľachetnosť; pozbavif ho majetku a statočnosti; vycicať až do poslednej kvapky krve a využítkovať pokiaľ len dýchať môže. Táto vykorenif chce kresťanstvo a porúcať tróny panovníkov kresťanských, aby dostali do rúk vladárenie nad celým svetom, ktorý oný majú riadiť, a ktorý má sa klaňať zlatému teľatu.

Uznať musíme, že hoc cieľ tento nesmierne ťažký je už aj preto, lebo nevydobudnú ho s údatnosťou, pokiaľ židák nikdy nebol ani nebude víťazom: *predsa oči vidomo blížia sa k nemu.*

Jednúc zapovrhnutí boli. A teraz? Všetko hlása vládu a vplyv jejich. Všetko majú v rukách. Priemysel, hospodárstvo, kupectvo, úrady, tlač, kapitále, pozemky a vplyv na riaditeľov krajiny. Majú po vôli ablegátov, úradníkov a zákony. Každý bráni a zastupuje ich. Súdy ustavične majú zapodievanie s nimi, lebo kazár súci je na všetko zlé. Miešajú sa aj do takých vecí, do ktorých nič ich neni. Najmä kresťania trpia mnoho od nich. Týchto napádajú, podozrievajú a udávajú zlomyseľne. Vieru a cirkevných ľudí hania, potupujú a pomlúvajú. Posmech robia s najsvätejších vecí. Toto robia verejne a slobodne bez trestu. Takúto moc majú. A oproti tomuto nesmie sa ani rečníť ani písať, lebo posudzovať chyby a výstupky kazárov; vyzvať obecný ľud k obrane oproti prechmatom jejich: volajú antisemitizmusom, búrením oproti vzdelanej a vlasteneckej triedy. To je priestupok zákona. To neminie trestu. — Preto sú židáci tak smelí a bezočiví.

Pýtame sa, odkiaľ majú túto nesmiernú moc a slobodu? Ako prišli a kto im dopomohol k tomu?

Len na krátko odpovieme. Skrže ľahostajnosť a nesmysel kresťanov; s pomocou riaditeľov krajín, ktorých zakúpili; s bezočivosťou so spojenou silou a s neunavnou prácou. Vedia koho

sa majú chytiť, aby vládu svoju zväčšili. Poznajú prostriedky, s ktorými získajú pomocníkov, a tí slobodnú ruku im dajú. Na veľkú pomoc je im liberalizmus. Ony sú najhorlivejší vyznávači jeho, preto je on aj napáchnutý duchom židovským. Židia len s vládou držia. K prospechu jej nešatujú ani peňazí, ani práce. Sú najbesnejší kor-teši, lebo vedia, že službu jejich dobre zaplatia. S týmto docielili to, že majú priateľov medzi vládnymi ľuďmi, ktorí bránia, zastávajú ich. Dobre vedia, že jaknáhle padne liberálna vláda, tak koniec moci jejich. Preto napomáhajú vládu tak krčovite, riadia socialistov k udržaniu liberalizmu a k zničeniu kresťanstva. Teraz sú na najvyššom stupni moci svojej. Ale dá Boh, že nebude to tak, ako ony mieňa. Musí sa stať koniec svetovlády židov. Takto myslia všetky národy. Russia a Romania vyháňa ich. Časom tak to bude po celom svete. Národy už veľmi cítia moc židov. Vidia dobrobyt a bohatstvo židov, a cítia následky toho. Národy počínajú nenávideť židov, ba aj tí majú ich dosť, ktorí volkajú im. A to znamená obrat. Národy budú sa brániť oproti nim. Tomuto neminú.

My vyzveme kresťanov, aby bránili sa oproti nim. Vyhybovať im a pretrhnúť obcovanie s nimi. To jedno vedieť musí každý kresťan, že kazár nepriateľom mu je, preto nech sa ho chráni. Prísne musíme sa držať učenia cirkve. Pestovať máme medzi sebou braterskú lásku. Jeden druhého napomáhať. Zatracovať všetko, čo je kazárske, či tovar, či spisy, či mravy, či podvody. Napomáhajme svojich kupcov. Aby sme vyhly úžere, zakladajme úverkové a potravné spolky. Utvorme kresťanskú jednotu. Zariadme silnú kresťanskú stranu, ktorá zastupovať bude na sneme záujmy naše a ich brániť oproti nápadom. Odtrhnúť sa musíme od židovského liberalizmu, lebo krutý boj vede oproti kresťanstvu. Zariadiť čím viac kresťanských spolkov. Bez takéhoto nech neni ani jedna obec. Čítajme a podporujme čisto kresťanské noviny a spisy. Bez týchto ani jedna rodina nech neni. Slovom, bráňme sa, ako vieme, lebo ináč to bude z nás, čo jednúc kazári boli: zapovrhnutý bludári, ktorých slobodne prehánaf, potupovať, šľahať a zaplúvať, lebo nemajú žiadnej mravnej hodnoty.

Jak zanedbáme obranu, zaslúžime potupný osud tento. Nikto nebude nás ľutovať.

Ponížena prosba.

Svinná-Nováves, filiálka stavia školu, poľahke už jestvujúcu požiadavkám zákonitým zodpovedne zväčšuje, čo s materiálom a so zariadením spolu bude 4000 korún stáť.

I preto s dôverou obraciame sa na etných čitateľov «Kresťana», že nám budú nápomocní v našom podujatí a ku zaokrytiu útrat stavebných nám s malými milodarmi prispejú.

Ponechajúc zdľhavé reči a dokazovania obmedzujeme sa len na vyrečenie toho, že obec pražiadnej základiny školskej nemá, že ľud jej je veľmi chudobný, prikutý k hrude a je v opravdu hoden podpory v chvalitebnom podniku svojom.

Akýkoľvek malý milodar s povďakou prijme sa cestou novín kvitujeme.

Andrej Starinec ml., kurátor. Ján Kurimszky, farár a predseda škol. stolice.

Pät' dní roku 1900 v Ríme.

Zaiste nič milejšieho nemôže byť nábožným pútnikom, putovavším minulého leta do Rímu, než knižočka táto. Tu najdu opísané, čo všetko radostného zkusili a utešenými obrazmi znázornené, čo tam znamenitého videli; každý teda, kto chce sa milo rozpomenúť na svoje putovanie do Rímu, nech zaraz obstará si túto peknú knižočku. Dostať u Fr. Richarda Osvalda, správcu fary na Teplej (Lenge, o. p. Bélabánya, Hont m.) Cena 4 korún s poštou 45 halierov, 50 výt. 18 kor.

POLITICKÉ CHÝRY.

Petícia ľudákov proti vojenským predlohám.

Naši statní ľudáci neustávajú v boji tomto. Čo deň to viac doposielajú nám prosbopisov, ktorých počet presahuje už 1473. Pokračujeme v uverejňovaní menoslova tých obcí, z ktorých doposlali nám také prosbopisy:

Hegybánja (Hont), Gyekés (Hont), Magaslak (Hont), Egercsehi (Heves), Szúcs (Heves), Ond (Zemplén), Szentlélek (Csik), Középbük (Sopron), Szakál (Nógrád), Kernyája (Bácsbodrog), Pusztasomorja (Moson), Gyula-Bováncza (Tolna), Egyek (Hajdu), Bánfa (Baranya), Olasz (Jász N.-K.-Szolnok), Sopronkövesd, Tenyöd (Tolna), Gyermely (Komárom), Lócz (Nógrád), Ónod (Borsód), Endröd (Békés), Tasnádszántó (Szilágy), Lébeny (Moson), Simonyifalu (Arad), Simonytornya (Tolna), Lajosmizse (Pest), Nyárád (Veszprém), Pered (Pozsony), Domanis (Trencsén), Kardosvaszka (Trencsén), Cselkolehota (Trencsén), Szádecse (Trencsén), Lednicz (Trencsén), Vág-Ör (Nyitra), Terbete (Nyitra), Krakován (Nyitra), Osztró (Nyitra), Ivánka (Borsód), Vaspör (Zala), Háshágy (Zala), Csonkamindszent (Baranya), Boda (Baranya), Kánya

(Tolna), Magyarpolány (Veszprém), Sósut (Fehér), Kisa Nagy-Varjas (Arad), Vámosgyörk (Heves), Rudinszka (Trencsén), Neszluzsa (Trencsén), Bezedek (Baranya), Bagota (Baranya), Szentendre (Pest), Mátranovák (Nógrád), Doba (Veszprém), Nagyszőlős (Veszprém), Jelsócz (Nógrád), Kishind (Nyitra), Nóráp (Veszprém), Felsőzsid (Zala), Jánk (Szatmár), Ozora (Tolna), Tótmegyer (Nyitra), Szilágysomlyó, Leléd (Hont), Gartha (Sopron), Tisza-Szent-Miklós, Völgyifalu (Baranya).

Návrh o štátnych investíciach.

Finanční minister Lukács predostrel snemu návrh zákona o investíciach, v ktorom prosí 262,557.000 kor. úveru na rozličné, skoro na všetkých vidiekoch krajiny započat sa majúce štátne práce.

Vláda potrebný obnos peňazí chce zaopatrit tak, že vypustí od dane slobodné prámiové úpisy znejúce na 4°/_o-ove úroky. Z veľkej investičnej požičky na bežiaci rok padlo by len 29,936.000 korún i v tom páde, keby — čo je nie pravdepodobné — snem najbližšie odhlasoval už toľkoráz súrený a po celej krajine túžobne očakávaný návrh. Do investičného programu medzi inými sú zahrnuté aj nasledovné väčšie práce na Horniakoch: Na postavenie druhého páru koľajníc medzi Galánthou a Žilinou vzaty je 18,000.000 korún; na stavbu prvotriednej železničnej dráhy a mostu nad Dunajom medzi Novými Zamkami a Komárnom 13,400.000 korún; na zväčšenie jednotlivých staníc sa rozličných stranách krajiny vyše 7,000.000 korún a krem toho na stavbu nových čiar železničných na iných stranách krajiny vzaté je vyše 30,000.000 korún. Ďalej vláda zamýšľa dať postaviť budovu pre ministerstvo vnútra, ktorého jednotlivé sekie umiestnené sú v prenajatých domoch, za 3,200.000 kor.; budovu pre ministerstvo výučby za 3,000.000 kor. a budovu pre ministerstvo pravosúdia za 3,500.000 korún; ďalej jeden štátny ústav pre choromyselných za 2,000.000 kor.; na zväčšenie štátnej nemocnice v Prešporke 300.000 kor.; na sanatoriumy pre deti 800.000 kor.; na sanatorium pre chudobných chorých na plúca 500.000 korún; na zdokonálenie zariadenia štátnych železodielní 14 millionov korún; na stavbu mostov na štátnych cestách 7,500.000 kor.; ďalej vzaté su väčšie obnosy na stavbu rozličných kultúrnych budov a na regulovanie riek. Väčšie práce vzaté do tohto programu mali by sa previesť do r. 1907. Teda je výhľad, že budeme mať čo platiť.

Povstanie v Macedonii.

Porta usiluje sa rozhlasovať, že v Macedonii je už tichšie; ale to sotva bude pravda. Temer každý deň počuť o bitkách povstalcov s tureckým vojskom.

Teraz ale — jako je známé — nová bulharská vláda urobila pokus, aby sa tureckou vládou v macedonskej otázke dohodla. Tento pokus, zdá sa, nebude marný. Z Carihradu oznamujú, že diplomatický zástupca Bulharska Gesov už aj vyjednával o tejto otázke s veľvezírom a stalo sa medzi nimi značné sblíženie. Veľvezír prisľubil, že turecké vrchnosti naskutku prestanú prena-

sledovať macedonských Bulharov, akonáhle bandy a revolucionári prestanú páchať také skutky, akých sa dopustili v Salonikách a inde. Gesov vyslovil nádej, že politiku jeho vlády, ktorá v prvom rade hľadá priateľstvo Turecak, vysoká porta bude vedieť oceniť a obľahčí prácu bulharskej vlády, keď prestane prenasledovať a hromadne väzniť Macedoncov, čo v Bulharsku má zlý účinok. Turecko je náklonné splniť tieto žiadosti a úlohou bulharskej vlády je, aby prekazila podporovanie povstalcov z Bulharska. Zdá sa, že Petrovov kabinet to aj úprimne chce, lebo jeho cieľom je, aby s pomocou tureckých vrchností polepšil osud Macedoncov a má nádej, že za pomoci konsulov mocností reformná akcia konečne sa aj podarí.

Čo je s Albánci?

Niektoré zprávy ubezpečujú, že pochod tureckého vojska na Diakovo a Peč nemal iného cieľa, ako zaslepiť oči svetu. Rozhlasovalo sa, že Šemsi paša, poslaný s niekoľkými batallionmi na Peč, bol zastavený na ceste od Albáncov, ktorí urobili na neho nápad; paša prinútený bol brániť sa a rozsypať Albáncov, ktorí pritom mali značné ztráty. Rozhlasovalo sa, že druhý turecký generál, Nassir paša, tiež išiel so svojimi batallionmi na Peč a zaujal i vršky okolo mesta. Rozhlasovalo sa napokon, že Albánci podrobili sa a že je všetkému koniec.

Ale o tom z tých istých tureckých prameňov nič neoznamovali, že albánski pohlavári v Diakove nechceli o ničom ani počuť, že zanechali mesto a utiekli do susedných osád k svojim privržencom, odhodlaným tiež protivit sa ďalej. Neoznamovali nič ani o tom, že pečskí pohlavári pokryli sa na neprístupných divokých miestach. Mnoho sa písalo o tom, že Turci pochytili všetkých pohlavárov albánskych, ale pravda je to, že z vplyvných ľudí, z opravdových vodcov, nemajú ani jedného. A rozumie sa, že taká rassa, ako sú Albánci, nepodrobi sa naraz, za dvadsaťštyri hodiny.

Nábožní Rodáci!

Veľkodušný priateľ chudobných Lutišanov, náš vrelo milovaný velebný pán páter Zaosek chce v novom kostole lutišskom sv. Antonkovi oltár postaviť; a preto k tomu cieľu robí zbierku. Kto tedy môže, nech pomáha. Páter Zaosek, tento horlivý muž a veľký dobrodinca chudoby, nadovšetko Lutišanov — ktorí ho bárs neznajú, za svojho najlepšieho dobrodincu uznávajú, a preto sa i za jeho stále zdravie k sv. Antoninkovi modlia: zaslúži, aby v tom oltári sv. Antonka meno jeho zvečnené bolo. Ponevác ale mnohí nevedia, kto je to ten páter Zaosek; preto za dobré uznávam jeho meno na javo dať. Viem, že to bude jemu proti vôli, ale ponevác mnohí sa nazdával že som to ja — preto musím verejne na známosť dať: že páter Zaosek je pán farár *Ludvik Gášpár* z Dlhého pola v Trenčianskej, pošta: «Dlhépole». Kto tedy snieni k jeho krásnemu plánu prispieť, alebo sa k nemu obrátiť, nech píše na tú adresu.

Prostredníctvom jeho poslali milodary na oltár sv. Antonka do Lutiše: Velkomožný pán kanonik *František Nemtsek* z Nitry 10 korún; pán dekan *Pavel Uhrin* zo Skaly 2 koruny; pán *Jozef Opatovsky*, farár z Dohnian 4 koruny a pán *Ján Svitek*, farár zo Starej Bystrice od svojich dvoch farníkov 5 korún.

Začo «Pán Boh zaplať» privoláva

Ján Greben, farár lutišský.

Slávnostná posviacka.

Vo svätodušný pondelok odbávala sa veľkolepá slávnosť v Dévény-Ujfalú z príležitosti posviacania obnoveného chrámu katolíckeho.

Horlivý farár, p. veľkomožný *Ján Trubinyi*, kraj. vyslanec neunavnu prácou nashromazdil toľko peňazí, že mohol chrám k veľkej radosti svojich veriacich úplne obnoviť a ho zvlášte utešenými novými oltármi ozdobiť. — Posviacku konal Jeho Osvietenosť pán *Ján Csernoch* pri spoluúčinkovaní okolitých pánov farárov a držal po skončených obradoch vzletnú kázeň, pod dôjmom ktorej neostávalo oka suchého. Ku tejto veľkolepej slávnosti išlo sa skvelé obecenstvo; medzi inými boli tam: dvaja *Wenckheimovci*, dr. *Alexander Ernstz*, *Mikuláš Zboray* krajinskí vyslanci, dr. *Ivan Prenoszil*, správca kniežatského pántva Pálffyckého.

Pamiatku tejto slávnosti zaiste zachová si v srdci obecenstvo celého veľkého okolia tohoto.

Na deň svätého Antona.

(13. júna).

Sláva Ti, Otče chudobý!
Oltár Tvoj sa žiarou zdobí,
Dnes Ťa chváli každý verný,
Dnes je Tvoj deň, deň nádherný.

Kto ctí svätého Antona,
Dnes mu zvláštne úctu koná,
Jeho meno slávi každý,
Zvelebujúc Boha navždy.

Hladní, biední premôžte sa,
Dnes aj chudobný nech plesá!
A kebys' mal žiaľov more:
Dnes sa poteš, povstaň hore!

Kto toľkým už dal milosti,
Aj teba chlebom uhostí.
A kto toľkým snal trápenia,
Pre teba snád moci nemá?

Oj, vy biední, nezúfajte!
V Ňom dôveru pevnú majte,
A v tento deň Jeho mena
Nech povznáša sa ozvena:

Vítaj sviatku preradostný!
Plesaj každý kresťan čnostný!
Chváľme Boha, Otca všeho,
Syna, aj Ducha svätého!

Pestovanie konopí.

Každý hospodár zksuje, že výživa s roka na rok väčšiu a väčšiu starosť mu robí. Filloxera, peronospora a iný škodlivý hmyz hubí rastliny. Rozličné nemoce rieda mu dobytok. Povodne, suchoty a iné nehody na veľkú škodu sú. Najväčšie nešťastie ale to je, že dorábanie zbožia spojené je s malým osohom, ba nieraz ztrata je prítom. Ponevác jedná sa o výživu malých hospodárov, zapotreby je hľadať prostriedky, s ktorými dalo by sa čo len ako tak pomôcť.

Neprajné polozenie malých hospodárov aj tá okolnosť zapríčinila, že krome zbožia a zemiakov leďvy dorábajú iné plodiny. Jestli zbožie dá dobrú úrodu, tak im je spomoženú; ale ak je zlá úroda, alebo zbožie nemá ceny: tak trápia ich nespojné myšlienky. Je pravda, že pri takýchto smutných pomeroch aj veľkostatkárom nenie čo závideť; ale predsa polozenie jejich nenie tak strašné, lebo oni dorábajú rozličné plodiny, a tak čo pri jednej ztratia, to vynahradia s druhou, — lebo to by bol ozajstný trest Boží, keby ani jedna rastlina nedala úrodu.

Na tú otázku, čo má robiť malý hospodár, aby poistil osoh zeme, tá je odpoveď: aby gazdoval rozumne, t. j., aby nielen té rastliny dorábal, ktoré zvykol, ale všetky, ktoré môže na jeho zemi. Pri viacstrannom hospodárení aj osoh bude väčší. Že ktorá rastlina by bola preňho najvýhodnejšia, to sa nedá určiť pre celú krajinu, lebo to závisí od okoličností, od zeme a od podnebia.

Tá rastlina, ktorú po celej krajine možno dorábať, sú konope. Odporúčame ich malým hospodárom. Na krátko obznámime ich s tými spôsobami, ktoré použiť treba pri pestovaní konopí, aby ono čím zdarnejšie bolo.

Konope nepreberajú veľmi v zemi. Mimo piesku a chladnej viazanej hliny, každá zodpovedá im. Dobrá je pre ne v hümusi (prste) bohatá hlinka; ale najkrajšie rastú v piesočnatej hlinkačkú. Takáto je v Bácii a okolo Dunaja. Zem, v ktorej dorábame konope, musí byť v dobrej síle. Musia byť v nej vo veľkej hojnosti všetky té potravné čiastky, ktoré potrebné sú k rasteniu, a to v takej podobe, aby ich korene ľahko vybraly. Konope totižto len za krátky čas rastú. Korene ľahodné majú a predsa musia krmíť veľké steblo. Potravu len z úzkej vrstvy dostávajú, tak len vtedy sa podaria, jestli na tom malom kúsku zeme je dostatočného pokrmu. Konope teda len do dobre pohnojenej zeme treba siať. To ale celkom od zeme závisí, zdáľž pod konope samé, alebo pod tú rastlinu máme povázať, ktorú siali

sme pred konopami. Jak sejeme do piesočnatej pôdy, tak pod konope treba hnojiť, lebo v takejto zemi účinok trusu len za krátky čas trvá. Iná zem aj po roku dá dobrú úrodu. Na katastrálny joch lepšej zeme treba vyviešť 25—30, na planšiu 35—40 vozov dobrého hnoja.

Povážajme v jaseňi, a jestli konope budeme siať, tak hneď aj orajme. Neradím na jar povázať, lebo to má účinok na vlákno. Bude hrubé a nerovné. V Bácii — kde sa rodia najlepšie konope — hneď po žatve, teda koncom júla, alebo počiatkom augusta vyvážajú hnoj na strniská, hneď podorávajú, a jestli čas dovolí, v októbri alebo v novembri orú druhý raz. Hlavné pravidlo je: čím lepšie prichystať zem, lebo od toho závisí úroda. Jestli hnoj nie konope dostaly, ale predošla rastlina, tak na žiaden pád nezameškajme v jaseňi hlboko orať. Nechajme veľké hrudy čez zimu, lebo ony pochyťajú omnoho viac sňahu a vody, ako hladký povrch zeme, a tak mnoho vlhkosti dostane sa do zeme. Hrudy prechodí mráz, povetrie, slnko, skrze čo potravné čiastky prídu do takej podoby, že korene ľahko budú môcť vybrať ich. Jak náhle zem na jar obšla, treba ju brániť. Po veľkých daždoch a sňahoch zem obyčajne uľahne sa, hustá a rovná je, ako čo by sme ju boly valcovali. Čím je zem stlačenejšia, tým ľahšie uschne. S bránením povrch zeme melnistý zostane a kyprost táto prekazí predčasné vyparenie vlhkosti.

Jestli by zem pred siatim zarástla burinou, treba ju pochodiť s exstirpátorom. Mnoho ráz stane sa, že zima ľahodná bola, zem nevymrzla. Po takejto zime zapotreby je ešte ráz orať pod konope.

Konope po hoc akej rastline rodia sa, len treba zem dobre prichystať. Naopak: po konopách bárs čo môžeme siať alebo sadíť. Najlepšie podarí sa žito. Konope majú aj tú dobrú vlastnosť, že udusia burinu. Lucernu a datelinu len po konopách sejme, lebo krátke korene jejich nevyužívajú zem, po druhé, zem po konopách čistá zostane. (Pokračovanie nasleduje.)

Ponižená prosba ku ct. Obecenstvu!

S poniženosťou sa utiekame ku milosrdenstvu ct. Obecenstva, by boli láskavi nás svojimi milodarmi podporovať. My totižto by sme radi do nášeho kostolika jeden Organ dať postavíť, ale Bohužiaľ slabé sú k tomu síly naše. Pre tú príčinu sa utiekame ku milosrdenstvu dobrých ľudí, prosiac, by v mene Božom obetované milodarky svoje na nižšodanú adresu ráčili odoslať. Nech im to Pán Boh stonásobne vynahradí. Z hlbokou úctou zostávame v Murány-Hutte (gömörská st.) 1903. 16-ho mája. V mene cirkevníkov *Pavel Pavlovský*, učiteľ.

Milodary ráčte na veľactenú Redakciu «Kreštana» zaslať.

Dejiny milostného miesta Blahoslavenej Panny Márie veľko-topolčanskej. Spísal Jozef Haverla, obetujúci kňaz. S odobrením ostrihomskej hlavnocirkevnej vrchnosti Z maďarského preložil Jozef Buchta, nitra-bojnanský kaplán. K dostaniu je v knihtačiarňi Juliusa Zhorellu vo Veľkých Topolčanoch.

B E S E D N I C A.

Zábavná zahrádka Zaoska na Horniackej výstavke.

Ludový pavillon s nápisom: «Spravodlivosť je základom štátov».

Na výstavke v zahrádke sedliaka Zaoska stojí aj ľudový pavillon, nie je síce v renozanskom štíle stavaný, ale len v jednoduchom sedliackom, v naturálnom štíle z neohoblovaných dosák. Na vrchole pavillona stojí socha «Justicia», po slovensky: «Pravda», v odchýlnom, secesionálnom štíle vykresaná. Na justičných palácoch ju vidieť so zaviazanými očima, s väzkami a so šablou, akoby odznakom spravodlivosti a pravdy; tu ale je ona s otvorenými očima. Čože môže slepý človek vidieť ako má väžiť a kde treba uderiť? Spravodlivosť a pravda neihrá sa na slepú babu jako deti.

So zaviazanými očima ona nevidí pánov a zvlášte mnohých liberálov, čo stvárajú, alebo ktorou cestou s ukradnutými sirotskými peniazmi do Ameriky utekajú, preto ich ani chytiť nemôže. S väzkov sa jej obyčajne tuční švindleri vygúľajú, ona ich ani nezbadá, a potom švihne svojou šablou a práve trafi chudiaka mizerného sedliaka.

Preto my sedliaci dľa porekadla maďarského ludu: «Meghalt Mátyás király, oda az igazság» (zomrel kráľ Matej, pomínula pravda), sme si symbol Justice s otvorenými očima na strechu nášeho pavillona postavili, aby ona videla, čo stvárajú s nami, a že statočne utekáme do Ameriky, a aby vidiac, nielen sliepku, ktorú hladný hofer židákovi ukradne, odvážila, ale aby odvážila aj tie mešce so státisícami ukradených sirotských peňazí, a trafila so šablou aj takého panáka, ktorý pri úrade prisahal «eškü helett állam polgári beülettetl», že nebude nikdy kradnúť.

Sedliak prisahu drží za svätú vec a nie za štátno-občiansku statočnosť a poctivosť, o ktorej statočnosti vieme, jako s ňou nakladajú mnohí bohatí kupci jako štátni občania pri udávaní dôchodkov pre dáanky. — Sedliakovi každý dvadsiaty rok vyrátajú dôchodky pri kastroch, či sa mu čo urodí či nie. Od neho tú statočnosť nežiadajú miesto prisahy, bo ak roľa ocigáni sedliaka, to do toho žiadneho nič, len exekútor všade strká nos a všetko vyvoniava, čo sedliacky vonia.

Naši rychtári po dedinách bubnovali a ohlasovali, že na vidieku našom bude výstavka, a síce, že vraj na všetličo, a že každý si tam môže doniesť, čo má doma vzáctneho, že mu dajú potom páni zato zlatý agnuštek, čili medajlon, alebo ak by to tak vzáctne nebolo, že ho zato pochvália.

Nám sedliakom síce toto lichoti, lebo my sa aj sami ľúbime vychvalovať a to aj ukazovať, čo máme a kolko máme, aj radi prijmemo pochvalu, keď nám na pr. leik povie: «Janko! vy ste dobrý gazda, máte si preto aj začo vypiť, ukážte aj ľuďom, čo ste, že nie ste šklban, ani hofer, ktorý nesmie 3 zlatky prepíť. Hoferovi ja ani za šesták nedám, nie ešte do troch zlatiek, keď nemá nič. To je celkom zbytočný zákon, a to je sprostý krémár, keďby dal takému šklbanovi piť, keď nemá čím platiť. Ten zákon len nás krémárov upozorňuje, aby sme nemali škodu, keď dáme za darmo piť. Vy ste ale čo iného. Vám nemá kto rozkazovať, ani zákon, ani kňaz.

My chudobní sedliaci nič takého včul vzáctneho doma nemáme, čo by sme mohli na výstavku k obdivovaniu pánom vystaviť. Mali sme síce to najvzáctnejšie: vieru, náboženstvo, svedomie, poslušnosť a úctu proti obojím vrchnostiam, ale kroz zlý príklad, ba aj násilensvá nám to niektorí páni pokazili, pošpatili, nuž sme to aj my po odhadzovali, potom sme ztratilí aj my svedomie, domáci pokoj, spokojnosť a chlieb. S novými farchami nás ale potešíť sú nenie vstave.

Naše deti spievajú v škole: «ešküsünk, ešküsünk, hođ többé rabok nem lesünk», aj im to učiteľ vysvetľuje. Nám starým zase v Pešti, kde chodíme, vysvetľujú to socialisti, ktorí majú vodcov židákov, zeby sme vraj neboli rabok, otroci Boha, cirkve, viery, náboženstva, pápeža a kňazov, ani otroci vrchností žiadnych — a páni ich nechajú v pokoji. Ale keď ľudáci sa pri voľbe sidu radí, tých už rozháňajú.

Naše náboženské a aj najmilšie veci na výstavku nemôžeme poslať, to by nás páni vysmiali.

Najvzáctnejšie, čo ešte máme, to je «pas» a «šifkarty» do Ameriky a tieto vzáctne veci len nemôžeme poslať na výstavku.

Však nám aj z Fiume poslali na výstavku celé bohatsvo morských perál, aby svetu ukázali, jaké bohatstvo je na Horniakoch, že viac netreba ľuďom ist do Ameriky, lebo drahé perly už aj u nás možno loviť vo Váhu, v Kysuci a v žilinskom potoku «šivák» zvanom — tedy veľké zárobky sú aj tu a nielen v Amerike.

Len tam je chyba, že popradňanské, šavnické a dlhopolské devy lacnejšie perly, nežli sú morské, kupujú si na púti vo Višňovom.

Veľký pohyb je v krajine, od posledného pisára hore po všetkých úradoch pýtajú úradníci povýšenie platov; modlikajú, píšu, prosia, že ich «šaňarú helzet», úradnícky výraz, ich vraj «mizerné položenie» to požaduje. Vysokí páni si už dávno platy veľké povýšili, bachraté penzie poistili, tým je to trochu snadnejšie. Ešte aj dedinskí učitelia chudáci, ktorí ani úcty ani riadneho platu nepožievajú, opovažujú sa sem a tam po krajine behať a pový-

senie platu pýtať. Ba aj robotníci a sluhovia nás sedliakov trápia o povýšenie platu, a nám sedliakom žiaden nechce našu úradu povýšiť, ani jej cenu.

Kňazia boli vždy múdrejší, tí si plat vtedy určili ešte pred dvesto rokami, keď bolo všetko lacno, na pr. vtedy bolo funt mäsa za 8 krajciarov, peceň chleba za 6 groší a holba vína za 7 krajciarov, nové čizmy za 4 do 5 zlatých šajn, a sluha za 12 zlatých šajn na rok a za jeden širák na nový rok.

Ti včul aj po 100—200 rokoch kupujú tak lacno, bo to si dali assekurovať v kanonickej visitácii, dľa ktorej nielen farár, ale aj remeselník, kupec a sluha sa musí držať. Kňazi aj včul jedia mäso funt za 8 krajciarov — mäsiar im to musí dať, bo to je určené v kanonickej visitácii, aj sluhovia u kňazov len za širák a za 12 zlatiek slúžia. — Keď by si to boli páni úradníci pred sto rokami tak dali assekurovať kroz také visitácie kanonické, nemuseli dnes toľko žobrať, drankoť o povýšenie platov a jedovať ministra finančného. — Darmo! Kňazia vynašili puškový prach, sú teda múdrejší a praktičnejší a potom im ešte nadávajú zo závidosti, že im je lepšie. Včul je už ťažko povyšovať, keď je aj bieda sedliaka povýšená, aj jeho hlad a mozole povýšené. — To len socialisti kričia, že treba kňazom pobrať kanonické visitácie, nech si aj oni pýtajú povýšenie platu.

Druhý raz budeme o petícii sedliakov písať a podpisoch v tomto pavillone.

Ako volili v Kocúrkove rychtára.

To vám chcem rozprávať. Vec je zaujímavá, je v nej kus pravdy, kus i prefikanosti i vymyslenosti. Len to ľutujem že som to prvej do novin nedal. Nuž vidieť, že kto má hlavu na mieste, čo je hneď i «sprostý» sedliak — ako vám to liberáli nadávajú — vie i slúžnemu čez rozum prejsť, ako to Kocúrkovania urobili.

Viete, že sa u nás nič slobodne nevolí. Ani tú ženu, s ktorou žiť a mrieť musíš, si veru slobodne nevolíš. Bo veď ak zvedia staré baby, že sa ženiš tie hneď ťa obklopiť zatiaľ ti dudajú do hlavy, kým si tú nevezmeš, čo ti ony vyhladaly. Aby si si toto ukradnuté právo od starých bab dajako nahradil, nuž potom to na žene odbiješ. Nuž hľa tu máš slobodnú voľbu! Ako že môže byť potom voľba rychtára slobodná? Veď by sa zem prevrátila!

Do voľby rychtára mieša sa kňaz, slúžny a krémár; a každý iného chce. A ty voľ si potom slobodne. Farár chce takého za rychtára, čo by nepil za biršágy, krémár zas takého čo bý na súdku držal rychtársku kanceláriu a ztadiaľ vynášal sentenciu: toľkoto zaplatíš na pálené poctivému úradu a máš pokoj. Slúžny zas chce takého za rychtára, čo by vedel zázraky robiť, počas voľby na vyslanca i mrtvých voličov k životu vzkriesiť a prisahou tvrdiť že tí žijú. A notárovi by sa tiež krivda stala, keď by sa do voľby rychtára nezamiešal. On chce tiež takého, ako slúžny, s tou žiadostou, aby kedy-tedy doprial notárovi fúrik dreva z obecného, aby každého s gruntovnými prenáškami ku nemu doprovadil.

Občania tí nesmú mať žiadnu mienku, lebo by voľba nebola slobodná. Sú potrhani; jedny s farárom, druhí s krémárom, ostatní so slúžnym držia. Potom sa kortešuje a pije, a volá: Éljen virštla aj klobása, abcúg rozum! Abo: Éljen rumpliky, holbička, abcúg rozum a kňaziská.

Keď sa skončí voľba, potom sa veselo vandruje do Ameriky na 3 alebo 5 rokov, lebo po voľbách vypukne v dedine hlad; niet voľby, nemá kto dať jiesť a piť, teda hajdy do Ameriky. Ani nechcú podať protest proti povýšeniu vojakov. Že vraj načo, keď sú ich synkovia všetci v Amerike.

Ako viete, právo za rychtára kandidovať nemá sprostý sedliak; ten by podliakov kandidoval. Toto právo je zadržané slúžnemu. A ten vám kandiduje na príklad: Kuba Matonoch, Jozefa Kúkol a Jura Stoklas a ty si, sprostý sedliaku, z týchto troch musíš vybrať za rychtára Štefana Pšenicu. Bo Otruby sa nekandidujú, tie musia zostať v hlave voličov. Ak si nevybereš Pšenicu, si vlastizradca i s твоjím farárom, aj pánslav. Ak chce slúžny, aby starý zostal, ty ale aby bol už druhý, nuž ku starému postaví asi dvoch podliakov, zlodejov, ktorých ty nechceš, abo strohmanov, po slovenský «slamených chlapov», aký sú v konopách čo vrabce strašia, ktorých i žena čepcom nastraší; ak nechceš týchto, musíš podľa slobody pristáť na starom. Nuž čože robíš; múr hlavou neprebiješ. Veru tak.

Ale Kocúrkovania múr nie hlavou ale rozumom predsa prebili. Uznal to im i pán slúžny a vydal mienku: toto sú veru nie sprostí sediaci. — A kde vzali ten rozum? Veru na ceste nie, ani sa on tam nesmetá ako prach. Ale zo sklenice — len že prázdnej si ho nabrali, a z novin si ho vybrúsili. Oni ho tiež tak predávali na funty v kréme, ako kocke na dedine Aronovi Oksenfuč za deci. A keď tento sobral všetok ich rozum za pijatiku, ufujazdil preč a oni zostali ako vyhorelci. Nuž keď im Aron Oksenfuč zutiekol, sišli sa oni pod vrbu za dedinou a tam prisahali všetci od pálenky. Kto prestúpi tento zákon, vyseť bude na vrbe. A ponač tam žiaden nechcel vyseť preto i nepil. Ale bolo i na nich poznať. Rozumu im pribývalo ako trávy po Dzure. Domy pekneli, škola plná defmi a noviny každý skoro mal. Predtým to vraj boli len cigáňstva, na ktoré oni krajciara nedajú. Dnes im sú takmer vodičom. Veru, hreší na to i pán notár, bo im dnes zákon citovať nemôže z brucha ani s dlhými fúzami nastrašiť. Hľa, čo môže všetko slúž. Tá vrba bude historická. Bo pod ňou našli Kocúrkovania odychovať zaprášeného Oksenfuča s batoškom, keď prišiel medzi nich bývať. Vzali ho medzi seba a on ich vzal do pudilára.

V Kocúrkove ani cudzí sa nesmel opiť. Koho dopadli, bez haňby neušiel. Pánu notárovi raz pripečatili fúzy na stôl krémy, keď mal viac pod čepečom.

I jakože bola tá voľba rychtára? Nuž, aby im slúžny neprešiel čez rozum, všetci sa hlásili za rychtára písomne. A každý dodal, že má zasluby, bo on je ľudák, a všetci ho chcú; veď hlas ľudu je hlas boží. No hlásili sa aj dvaja verejní zlodeji a starý rychtár. Tohoto nechceli. Mali zákon: rychtár len tri roky má byť, potom inší.

Veď čože bude, keď starí vymrú a mladí sa nenaučia rychtárovať. Veru vo škole rychtárstvo neprednášajú, skorej len rychtársku palicu. I tá ide len po chlapcoch. Teda so starým dolu a nového na hodnosť.

Pán slúžny, aby starého vyvolil, dal do kandidácie tých dvoch zlodějov. Nastal smiech a výkriky: «Pán slúžny, či tolko si vážia úrad rychtársky, že zlodějov kandidujú na ten úrad!» No veru Jozefe do peknej spoločnosti si prišiel. Si ty tiež taký, ako títo tvoji kolegovia? volali starému rychtárovi. Jozef, nehanbiš sa sám tých, ktorí ti chcú ukradnúť rychtársku palicu?

— Takýmiťo slovami šprihali starému rychtárovi do očí. Keď toho bolo moc, vstal rychtár a pravil vážne:

«Ja nie som zloděj, aby s týmito bol v jednej kandidácii. Prosím inších kandidovať.» Lež slúžny nechcel odstúpiť. Tak Jozef sa vzdal kandidátstva. Načo potom vyvolili toho najplansšieho za rychtára. Nuž keď pán slúžny nechce mať poriadneho, nech že si tohoto má. I mrzelo ho to, ale nechal tak.

Nasledovala voľba podrychtára. Tu si pošeptali a volali: nech žije Tomo Baláz za podrychtára! — I vzali do protokola že Tomo Baláz je zvolený za podrychtára. Niektorí sa až na hlas zasmiali. Prečo? Veď nový vice-rychtár nebol nik iný ako dedinský cigáň. Slúžny rozkázal, aby sa nový úrad dľa zákona zúčastnil prisahy. Pravda ani rychtár, ani vicerychtár neboli na voľbe. Prišikovali s veľkým strachom cigáňa. Len oči vyvalil, že zostal vicerychtárom. Slúžny od jedu škripal zubami, že taký posmech zrobili z neho Kocúrkovania. Roztrhal protokole a pri hlučnom posmechu a volaní: «Éljen pravda, abcúg rozum!» odišiel rozsrdený preč. Chýr tohoto figla hneď sa rozniesol. I povrávali, že Kocúrkovania majú viac rozumu ako fiškál. Veru majú! Keď chce slúžny najplansšieho za rychtára, nech že má; keď mu je dobrý zloděj, nech mu je dobrý aj cigáň.

Pravda, bola druhá voľba v Kocúrkove, ale táto po takejto lekcii vypadla skvele. Lebo slúžny kandidoval toho, koho chceli Iudia. Hja, kde vedia čo majú robiť, tam ani slúžny nič nemôže, tam im musí ísť po ruke. Učte sa z tohoto, ako treba voliť rychtára. *Spadovský.*

Poľnohospodárske museum, ktoré nachodí sa v Budapešti na kerepeši-út č. 72., odporúčame obecnstvu k návšteve, keď pri dajakej príležitosti príde do Budapešti. Tu sú vystavené rôzne plodiny a náradie hospodárske a neplatí sa žiadne vstupné.

Kto na svoj majetok záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku **Géza-uteza 2. (svoj dom)**. Tento ústav dáva tak malú ako veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho farchách. Predošlých veriteľov tento ústav z tohto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33¹/₂, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platí, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárstedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých po- bočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5% a na 4¹/₂%-ové požičky bez všet- kého zťahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie!

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlú pred- platok na noviny, nech nezameškajú prilepiť na poštovu poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tla- čenú adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostá- vajú noviny. S týmto s jednej strany poľahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžeme urobiť takým ne- právostiam jako je to, že noviny v svojom čase nedo- chádzajú. *Vydavateľstvo novín.*

***

Dedič belgického trónu pomätený. Jeden paríž- sky časopis dostal z Brusselu zpravu, že flandrický gróf, mladší brat belgického kráľa Leopolda, ktorý je — ako známo — dedičom belgického trónu, zblaznel. Tieto dni na svitaní v jednom brusselskom parku našla polícia jedného polonahého človeka, ktorý sem i tam behal a vydával zo seba nesrozumiteľné zvuky. Človeka zaviedli na políciu, kde na všeobecné ustrnutie poznali v ňom flandrického grófa. Hneď zavolali ku nemu tých najchýr- nejších lekárov psychiatrov, ktorí ho teraz liečia. Smutnú udalosť držia vo veľkej tajnosti.

Grófica v kláštore. Zo Sarajeva oznamujú: Grófica Hedviga Schaffgotsch svoj veľký majetok darovala sara- jevskému kláštoru milosrdných sestár a umienila si, že po vybavení formalít aj ona sama vstúpi do kláštora za mníšku.

Obrovský dom. V Londýne v Golbornskom pred- mestí dostavili práve dom, veľkosť ktorého je obdivu- hodná. Obsahuje 6153 izieb, 30 ascensii vynáša obyva- teľov do 11 poschodí. Je tam reštaurácia pre 4800 osôb. Stál 2 aj pol milliona funtov šterlingov.

Rodinné dráma v Starom Budíne. Lodný robotník Hermann Blummer, v rozhorčenosti, že ho prepustili zo služby, vo spánku prepadnul svoju rodinku a strelil naj- prv do svojej ženy, potom do svojho 7-ročného a 15-me- sačného dievčata, konečne strelil do seba. On a obe dievčatá zomrely, matka bude zachránená životu.

Sv. Otec Lev XIII. a roľníctvo. Sv. Otec Lev XIII. dozvediac sa, že z Carpineta a okolia jeho rodišta mnoho ľudí sfahuje sa do Ameriky pre zlú úrodu a neznalosť moderného hospodárstva, dal sv. Otec zriadiť v Carpinete roľnícky ústav vzdelávací, v ktorom deti jeho krajanov majú sa vzdelávať v praktickom modernom hospodárstve.

Nešťastie na rieke Warte. Štyridsaťpäť detí, školákov a školáčky, chceli previezť na jednej kompe cez riekku. Na prostred rieky kompa sa jakosi prevrhla a na nej sa nachádzajúci padli do vody. Jedenásť detí sa utopilo, ostatné horko-fažko podarilo sa ratovať. Medzi utopenými deťmi bolo osem dievčat. Utopil sa aj prievozník kompy. Desať mrtvol už vylovili z rieky.

Novinky z Oravy. «Liptovsko-Oravské Noviny» píše: V obciach okresu námestovského za celú jar zúrily záškrt a šarlach. V mnohých obciach vymrela polovica detí. Nemoce tieto od niekoľko dní zjavy sa aj v Dol.-Kubíne a okolí. — Oravské pánstvo dáva do prenájomu zo 160 jutár oráčiny pozostávajúci vzorne obrábaný majetok Široku. — Pánstvu nevypláca sa obrábať tenže majetok vo vlastnej režii, lebo je nedostatok pracovných sil a ľudia nechcuť ďalej robiť pánstvu za mizerné mzdy, ako kedysi. — Martin Šmata z Nižnej plavil sa do Párnice na plti. Pred odchodom potúžil sa nazbyt, alkohol zakalil mu zrak a i um a tak potom pri Podzámkú prúd schytil plť a vrhol o skalu «Markovú». Plť sa stroskotala a nešťastník zahynul vo vlnách Oravy. S ním bola na plti aj jeho žena; ale táto bola triezva a držala sa nad vodou, kým došla pomoc a ju vyslobodila. — Ondrej Farko zo Žažkova viezol sa s dvoma kamarátmi na hnojničiacu cez Oravu. Pomýlil brod, prudká voda strhla voz, Farko zahynul, jeho dvom kamarátom podarilo sa bez úrazu vybrádnúť z nebezpečenstva.

Dajte pozor! Vo vlastnom záujme našich ctených gazdin upozorňujeme, že obľúbená a dlžej než čez desať rokov čo najvýbornejšia dokázaná sa Kathreiner Kneipp sladová káva pôvodná jest len v zatvorených balíkoch s ochranným odznakom farára Kneipp. Len táto Kathreiner Kneipp sladová káva má chuť a vôňu bobkovej kávy, preto dodavkom jej, nápoj kávy stáva sa lepším, ľúbežnejším a chutnejším. Kathreiner Kneipp slapová káva veľmi dobre chutná aj bez dodavku bobkovej kávy a nahradzuje túto v každom ohľade ohľade dokonále. Čo oproti predáva sa otvoreno, jest jednoducho len pražený jačmeň, alebo barnavý slad nikdy ale «Kathreiner».

Najstaršia žena v budapeštianskom v chudobnici zomrela po tieto dni Mária Reinerová stopäťročná. Narodila sa ešte za panovania kráľa Franca roku 1798. Po vojne za slobodu vstúpila do služby k jednému vysoko postavenému dôstojníkovi, od ktorého dostala na pamiatku mnoho zaujímavých vecí. Tieto po jej smrti našli v jej kasni.

Okradnutá obec. Z Oršovy dochádza chýr, že v obci Bozoviči v noci neznámi zloději vlámali sa do obecného domu a vyvrátajúc wertheimku odniesli 10.000 K. obecných peňazí. Zlodějov žandári stopujú.

Spadnul luster. V Košiciach počas služieb Božích odtrhnul sa veľký luster od povale a padnul na dlažbu chrámu roztrepajúc sa na kusy. Prípád zapríčinil v kostole veľký poplach, ale na šťastie neublížilo sa nikomu.

Smrteľný šport. Po tieto dni započal sa internacionálny závod automobilov. Ide prekonať cestu z Paríža do Madrida. Z Paríža po španielskú hranicu sú dve čiastky závodu, tretia ide Španielskom. Prvá čiastka z Paríža do Bordeaux vyžadovala toľko obetí, že ministerpredseda francúzsky zakázal druhú čiastku závodu po zemi francúzskej do Vittorie. Zákaz odôvodnil tým, že závodiaci nezadržali pravidlá závodu, potom že vrchnosti neporobili potrebné ochranné poriadky. Dosiaľ udávajú tieto nešťastia: Automobil Touranda vbehol do obecnstva a zablávil dvoch vojakov a jedno dieťa. — Automobil Barova vrazil do stromu, strojník prišiel o život, Barov je ťažko ranený. — Marcel Renault, ktorý bol víťazom medzi Parížom a Viedňou, tiež vrazil do stromu a je veľmi nebezpečne ranený. — Automobil Richardov vyvalil sa, strojník a Richard sú ťažko ranení. — Automobil Portera prevrhlo sa a stroj sa zapálil. Riaditeľ padol pod stroj a zhorel. — Pri Ablise ktorýsi automobilista zablávil ženskú. — Pri Monte-Guyone dva stroje srazily sa, pričom boli dvaja ranení. — Aj princa z Monaka, ktorý jachal na svojom automobile do Paríža, na ceste zastihla nehoda. Utržil si ranu, ačpráve nie nebezpečnú. Teraz však španielska vláda nasledovala príklad vlády francúzskej a zakázala ďalší závod aj na svojom území. Následkom toho automobilisti rozchodili sa v Bordóve a väčšia čiastka po železnici navrátila sa do Paríža. Ostatní museli sa zaviazat, že budú jachať čo možno miernym tempom a v smeroch rozličných.

Ohavný zločin. Jako z Prahy oznamujú, v obci Lam statkára Štepaneka zavraždila jeho vlastná rodina: žena, 28ročný syn a 18ročná dcéra. Štepanek mal rozdeliť svoj majetok medzi deťmi a ženou, ale ponač to neurobil, vlastná žena a deti ho zavraždily.

Požiar na svadbe. Z Arrasu sdelujú, že na svadobnej slávnosti, ktorá sa odbývala v citadelle, následkom prevrhnutia petrolejovej lampy chytily sa tapety dvorany a povstal požiar. Tri ženské prišli o život, 8 osôb bolo ťažko raneno a 19 ľahšie.

Amerika proti vystahovalcom. Už od dávnych čias robia Spojené Štáty poriadky proti stále vzráhajúcej sa invázii bezmajetkových pristahovalcov. Najnovšie rozposlala vláda republiky do všetkých európejských štátov vystahovaleckých inšpektorov, ktorí majú úlohu s pomocou dotyčených vlád proti vystahovaniu agitovať. Takýmto inšpektorom pre Uhorsko je akýsi Markus Braun, ktorý už i nastúpil cestu po našich horných krajoch.

Zdraženie chleba. Následkom toho, že pekárski robotníci boli chceli zastať pracovať, ak im majstri nevyplnia ich požiadavky, v Budapešti zdražiel chlieb a síce jeden kilogram o štyri haliere. Majstri splnili síce požiadavky tovaryšom, ale to sa im hojne navráti. Pekársky tovaryšia budú dostávať týždenne o 3—4 koruny viac a obecnstvo to stonásobne zaplatí majstrom.

Následky európskej cesty perského šacha sú originálne. Perskému šachovi zaľúbilo sa totiž európske jednoženstvo a jeho mravný vliv, teda prijdúc domov, uzavrel, že 60 žien bude mu dosť pre udržanie panovníckej dôstojnosti. Predtým ich totiž mal 1700. Teda 1640 žien muselo opustiť panovnícky dvor. Boly to hrozné scény; ženy, opúšťajúce ružové sady a voňavé fútány serailu, rvaly si vlasy a hlasite plakaly. U starých Peršanov novota šachova narobila mnoho zlej krve. Povráva sa i o pomste.

Zničené umelecké arcidielo. Chýrny obraz Leonarda da Vinciho: »Ostatná večera Pána Krista«, ktorý nachodí sa na stene refektuáru v bielom kláštore Sta Maria della Gracia v Millane (dnes je ten kláštor pretvorený na kasáreň) treba už považovať za nejestvujúci. Stena, na ktorej bol vymalovaný, kází sa, náter a farvy odpadajú. Na obraze vidno už len hlavy niekoľkých apoštolov a roh stola.

Parfúmy byly používané Indiánmi a Číňanmi tisíce rokov pred Kristom. V Ríme dávali za voňavky veľké peniaze. V našom veku vyznačily sa v tomto obore fabriky Paríža, Kolína a Moskvy.

Uhorskí otroci v Brazílii. Jeden otrhaný, vyhladovaný a ubiedený človek došiel po tieto dni z Brazílie do Budapešti. V ďalekej cudzine biedne žijúci rodáci naši sossbierali mu peniaze, aby šiel domov do opustenej vlasti a rozpovedal tu, ako sa im tam zle vedie a jaký hrozný osud musia znášať. Peter Čup — tak sa volá navráťivší sa vystahovalec — rozpovedal, že ho ešte s inými 400 rodákmi z ungvárskej, beregskej a mármárošskej stolice svábili nesvedomiti agenti do Brazílie, sľubujúc im horydoly. Dali sa sviest, a teraz tam mozoľujú jako opravdoví otroci. V hroznej páčivosti dvanásť hodín musia denne vykonávať ťažkú prácu pod dozorom ozbrojených Černocho, ktorí dozerajú aby nepoutekali. Zo 400 vystahovalcov žije ešte 140, ostatní tam zahinuli. Uhorsko-reakúsky konsul v San Paolo osvedčil sa, že len v tom páde môže zakročiť v záujme úbohých vystahovalcov, ak ho k tomu uhorská vláda úradne vyzve. Nesťastní ľudia potajomky vystrojili teda Čupa domov, aby tu žiadal pre nich pomoc, že by sa tak vyslobodit mohli z ťažkého otrockého jarma.

***

Zázračná moc elektriky. Nasledujúce osvedčenie máme po ruke: Pánu Albertovi Müller! Moja dcéra! ktorá na padúcu nemoc, vysoko postúpenú, trpela a na dzor všetkým lekársnym prostriedkom od tejto strašnej nemoce oslobodit sa namohla, poďakuje svoje vyliečenie sa jedine len vášmu dvojnásobnému elektro-magnetickému krížu č. 86.967, po upotrebení ktorého na vidom oči predošlé svoje sily nazpät obsiahla. S výrazom najhlbšej poďačnosti značím sa s úctou S. Graf, v Battyánfalve. Preto môže sa dvojnásobný elektro-magnetický kríž č. 86.968, ktorý u Alberta Müllera, V. okres, Kálmán-úlica 18/c. je dostať — všetkým tým odporúčať, ktorí na padúcu nemoc, lámku, lúpanie, záduch. hučanie v ušiach, ďalej na všeobecnú slabosť trpia.

Vyzvanie k predplateniu.

Aby namáhania naše byly korunované čím skorej úspechom, nože starajte sa, bračekovci, všetci o čím väčšie rozšírenie «Krestana»! Chceš-li, ľudu môj pokračovať v dobrom a vymaniť sa z biedy všestrannej: musíš obetovať ten groš na noviny, z ktorých sa poučíš, a ktoré sú na obranu tvoju písané.

S týmto teda upozorňujeme et. čitateľov, aby jedon každý poušiloval sa čo v najkračšom čase predplatok svoj zaslať, lebo ináčej prinútený budeme časopis zastaviť.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	... ..	4 koruny
na pol roka	... ..	2 koruny
na štvrt' roka	... ..	1 koruna.

Predplatiť treba len na túto adresu:

«Krest'an» kiadóhivatala
Budapest, VIII., József-körút 35.

Kto má knihy do daru?

Prosíme všetkých šlachetných ľudomilov, ktorým leží na srdci osveta kresťanská chudobných delníkov budapešťanských, aby ráčili láskave pripomocť nám ku založeniu primeranej knižnice pre «Budapešťanský katolícky delnícky kruh». Kruh tento sl. vládou potvrdený započal už účinkovanie svoje: objednal si miestnosť za 600 korún a členovia jeho ochotne prichádzajú po nedielkách k rozhovoru a prednáškam v duchu kresťanskom držaným. Ale príspevky členovské sú tak skromné, že z nich nemožno nám založiť knižnicu a vôbec pri chudobe našich tunajších rodákov-robotníkov odkázaní sme na priazeň každej slachetnej duše, ktorá i v tom slovenskom robotníkovi vidí človeka a katolíka Kristu verného. Kto tedy máte snáď zbytočné pre seba knihy náboženské a mravnopoučné v reči slovenskej alebo v reči maďarskej písané, ráčte tiež doposlať na nížeudanutú adresu. Kto chce sa smilovať nad našimi tunajšími bratmi, nachodiacími sa v biednom postavení bez práce, a chcel by daktorým halierom prispieť týmto polutovaniahodným bratom našim ku pomoci: ráčiž milodary svoje tiež na túto doposlať adresu: *Edvard Sándorfi, Budapest, VIII., Tavaszmező u. 19.* Miestnosť súkromná spolku nášho je: Budapest, VIII., Práter-u. 33.

DOPISY.

Zo Spišskej Magury.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Prevelebný Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte nasledovné riadky uverejniť v našom oblúbenom «Kreštane».

Keď som článok: «Ako máme gazdovať», obzvlášť ale jeho dokončenie, v 20. čísle «Kreštana» prečítal, hneď som si pomyslel: «no, to by si mali mnohí naši magurskí roľníci prečítať, keď už nie začiatok, tak aspoň dokončenie, ktoré neškodilo by im ani na maštalné dvere pribiť, ba keď orú, na pluh pripevniť, žeby to vždy pred očima mali». — Jest totižto v ňom medzi iným, že v tej dobe, kde zbožie, zemiaky majú malú cenu, máme sa o statok, paše a lúky viac starať, lebo z toho vždy istý a nateraz väčší dôchodok je. Ale u nás v mnohých obciach sa naopak robí. O dobré plemä koní je málo, ba skoro žiadnej starosti; mávajú kone malé a slabé, niektorého ľahko možno preskočiť; ba niektorý hospodár je tak nemilosrdný, že sotva dvaročné mizerné žriebätko zapriahne a ho tak hrdúsi pri robote, že až zle na to hľadeť; nie div, že sa potom zavčasu zakrpatí, i práca neskoro ide, a keď na viac miest musí prechádzať, čez deň ani dve miery ovsu nezapraví; že je to na škodu nielen hospodárstvu, ale aj zdraviu, a že koľko čo iného by sa mohlo urobiť, keby zbývalo času, to každý nahliadne. Nuž ale jeho to nič neomýna, keď len lacno kúpil kone, alebo ku žriebefu len tak hocajako prišiel. A tak sa to má aj s rozným statkom.

Niektorí majú tú nešťastnú dychtivosť v krvi, čo i planého, len čím viac mať toho, áno aj ovce mať; či vy- stačí potravu, či jesto na dostač paše, o to ho hlava ne- boli; čo by mali viac pod pašu nechať, lúky robiť, to oni alebo na role poorú, alebo čo rok vždy viac a viac z nich odorávajú; ploty, jako bez svedomia, vždy ďalej a ďalej vytiskujú, potrebné cesty sem-tam krížom-krážom robia, z čoho neskôršie potôčky a priehlbiny nastanú, proti pod- mývaniu vôd, jak len vrchnosť ostro nezakročí, zhola nič alebo len niečo s nedbanlivosťou urobia, a čo by niekto- rému i na siahu voda odobrala, jeho to akosi nič neza- bolí; hja, ale keď mu sused o jednu skybu zaorie, vtedy len nastane hnev, zvada a nadávanie — a čo o palici, predsa ide ku súdu na žalobu, a ty plať za reposíciu! Tak hľa, jeden nechráni si svoje proti vode, ale radšej z eudzielo by si chcel pričiniť; druhý zase nič, alebo málo si vezme usilovnosti ku obrane proti podmývaniu, ale proti susedovi, ktorý odberá, zázračným hnevom, ba ešte i pomstou zahorí. Tomu podobné stalo sa i nedávno vo Veľkej Frankovej. Tam istý hospodár — či už úmyselne alebo nie — odorál z role svojej susede; tá hybaj! — jako

tu volajú — na «becirk» žalovať, on pýtal za odpustenie i skybu odvalil na svoje miesto, to ale nič nespomohlo, prišla kommissia a toho istého, ponač platí sa zdráhal, stála tá vec vyše 140 korún.

Že to všetko, čo tu podávam je hriešna nedbanli- vosť, nemilosrdenstvo naproti hoviadkom, škaredé lakom- stvo a či pažrivosť, každý ľahko nahliadne.

Mali by naši rychtári viac sa starať a prisne dozerať, aby každý tolko pásol, koľko sa mu podľa jeho pozemku patrí, a v tej veci nepardonirovať a nepopustiť nikomu: či švagor, či kmotor, či majetný alebo chudobný, či kto- koľvek iný; mali by dbať i poľné cesty, kde-tu dať na- pravíť a nedovoliť sem a tam jazdiť, kvasiť a zem spon- vierať, proti priestupníkom a neposlušníkum prisne a bez milosrdenstva zakročiť.

Takýto rychtár i obec by zachránil od škody a ne- spravodlivosti, ktorú najviac tí trpia, ktorí nemôžu mať viac statku, i zásluby by si získal, nielen tu ale i pred Pánom Bohom, ľudia by hoc menej, ale pekný dobytok mali. — Dajže Bože dobrých, starostlivých, svedomitých a seba povedomých rychtárov! Veď azda o nedlho bude už voľba na nich.

Cofram.

***

Z Jablonice.

Mnohovážení Pán Redaktor!

Ráčte byť tak láskavy, týchto pár riadkov v našom oblúbenom «Kreštane» uverejniť.

Dňa 23. mája sa na peknú slávnosť prebudila naša obec Jablonice. Totižto v tento deň slávil 25-ročné jubila- lum svojho manželského stavu veľkostatkár našej obce, osvietený pán gróf Anton Apponyi, ktorý je na celom okolí oblúbený skrze jeho dobroprajnosť a privetivosť a jeho s mnohými čnosťami ozdobená manželka osvietená pani grófká Maria Apponyi, rodená kňažna Montenuovo.

Slávnosť sa započala ráno o 10. hod. Na slávnosti bolo prítomných viac početných hostí. Jubilanta privítal veľkomožný pán Jozef Škarda, prépoš z Šaštína z pia- tima kňazmi. Potom sa začala hneď sv. omša, pod ktorou pán Ludvik Róder, organista, prekvapenie urobil s tým, že povolajúc pána Štefana Jandu Regenschorih z Modry aj s dvoma jeho spevákami, predniesli vo štvorhlase krásnu omšu a «Te Deum».

Najmä speváčka veľkomožná pani Lengyelová sa veľmi vyznačila, spievajúc jedno krásne sólo. — Pán Janda je chválihodný za jeho majstrovské hranie na organe. O 2. hod. bol obed, pod ktorým sa na javo dalo hosťom, že jubilantova dcéra Júlia sa zaslúbila s pánom grófom Herberstein-om. Nech ich Pán Boh živý!

Večer o 9. hod. sa v pánskej zahráde púšťaly rakéty, chodili s lampionami, pričom hudba hrala. Potom do rána bol tanec.

Ešte teraz mi znie v ušiach tá krásna melódia «Ave Maria», čo ten modranský škovránok spieval.

Naposledy ešte viňšujem osvieteným jubilantom, aby im dobrotivý Pán Boh doprial aj 50-ročnú zlatú svadbu odbaviť v dobrom zdravý.

Nech žijú!!

L. R., Boží gajdoš.

Dol. Tuzla.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Prosím o laskavé uverejnenie týchto riadkov v našom obľúbenom «Kreštane».

So dňa 11-ho apríla bež. r. čítal som dopis z našej obce Čičman (trenč. stol.). Čítaním toho dopisu neuspokojil som sa na jednom raze, ale i druhý kráľ som ho opakovať musel, asíce preto, že už «Kreštan» nastúpil do X-ročia a predsa po tak dlhom čase nenašlo sa človeka z našej dediny, ktorý by bol aspoň nám vzdialeným ztadiaľ jedno-druhé zdelil. Tomu dopisu som sa nie len ja sám tešil, lež i moji kollegovia, ktorí sú rodom tiež z výspomenutej obce.

My vynšujeme tomu pánu dopisovateľovi mnoho zdaru i k ďalšiemu dopisovaniu o našej obci; Bohužiaľ, že tak musí tancovať ako jej liberáli hrajú. (To je príčinou občanov. R.)

Ponevác som čítal, že terajší — čo už mal byť bývalý — rychtár, osvedčil sa v obecnej kancellárii pred výborom, že nebude ďalej rychtárom. — Horkyže! — Ako som sa do počul — rychtár, z niekoľko krivonosmi predsa len prijal u p. slúžneho rychtársku palicu! On čo kreštan — zabudnúť na «Desať božích príkazov»; totiž na té slova, ktoré povedal pred svojimi občanmi.

Pýtam sa Vás teda drahí Rodáci, čo to za kreštanokatolika, ktorý ide stavať sa sám Judášovi zo strachu, bojazlivosti a k tomu ešte ruší aj samého Pána Boha?! Ačkoľvek Vám už dobre známo, že židom a liberálom zvolený rychtári nie sú nikdy na obranu obci, ale len na ruku samým liberálom a židom.

Už ako mladík zkusil som to v roku 1885-tom, keď naša obec — čo ešte do posavád nemôžem nikdy zabudnúť, — mala také poriadky, že náš v tedajší rychtár Andrej Bakula nagazdoval tiež 18 sto zl. dlžoby pre obec. kassu, z ktorých mu napokon ešte obec odpustila 9 sto zlatých; druhých devať sto zlatých ale prijali občania sami na seba.

Teda slyšte Iudia! To hľa je úradovanie liberálstva!!

Štefan Hlasica.

Oznam.

Náš vrele milovaný velebný pán páter *Zaosek* svoje dielo «**Tridsaťročné jubileum farárskeho uradovania**» v 82 kusov obetoval čo milodar na nový kostol Lutišský, s tým právom, že dolupodpísaný môže dielo to odpredať a utržené peniaze na ten cieľ, na ktorý to venoval obrátiť.

Úctive teda prosím tých ct. čitateľov a dobrodincov, ktorí by chceli si túto knižku zaopatriť a k dobrému cieľu prispieť: aby sa hlásili u dolupodpísaného, ktorý za 25 krajeiarov t. j. 50 halierov s najväčšou ochotnosťou a vďakou hneď na určité miesto odošle.

S týmto sa dvojaký cieľ obsiahne: asíce má človek zábavné čítanie a pritom i obetuje milodar na vznešený cieľ, ktorý spolu podporuje chudobu.

Pritom prosím všetkých velactených pánov, ktorí

od velebného pána pátra *Zaoska* jeho dielo «Tridsaťročné jubileum» dostali a zaň nezaplatili, aby obnos 25 krajeiarov na farský úrad Lutišský poslať si nestožovali; tým viacej, lebo to je tiež čo milodar na nový kostol Lutišský od dobrodinca veľkého, velebného pána pátra *Zaoska* obetované. Začo jemu i cestou tohoto úprimne ďakujem a «Pán Boh zaplať» privolávam.

V Lutišiac, dňa 1. júna 1903. o. p. Ó-Besztercze (Trencsén megye.) *Ján Greben, farár.*

Milodary na kostol P. Marie na Hore Levočskej.

Tieto milodary všetky sú z *Ameriky*: Henrik Hohenstein 250 korún, Tomáš Kasčák 110 korún, Štefan Kišdusak 105 korún, Jozef Kovalčík 130 korún, Štefan Kiseľ 200 korún, Jakub Rabatin 50 korún, Anton Revický 50 korún, Juraj Veber 217 korún, Ján Vaško 50 korún, Ondrej Ivanko 65 korún, N. N. 50 korún, N. N. 30 korún, Michal Bosak 48 korún, Ján Fabian 23 korún, Jozef Bepko 77 korún, Ondrej Jurik 35 korún, Ondrej Bahušcak 20 korún, Ján Kolárik 20 kor., Jakub Vida 25 korún, Michal Labus 20 korún, Pavel Lojak 20 korún, Michal Komara 25 korún, Ján Onofrej 15 korún, Ondrej Čarný 23 korún, Matej Malarik 23 korún, Ondrej Johson 25 kor., Michal Hric 10 korún, N. N. 10 korún, Anna Kovalik 10 korún, Nejtí Fotta 10 korún, Ján Koscelnik 10 korún, Ján Pastierik 8 kor., Michal Kočiš 6 korún, N. N. 20 korún, Ján Plavjak a manželka 26 korún, N. N. 10 korún, Pavlina Polaček 5 korún, Ján Šalamun 96 korún, Pavel Dľubač 33 korún, Ján Marci 20 korún, Jozef Hrebik 10 korún, Mária Štofko 5 korún, Ján Sverha 25 korún.

Zázračná Matka Levočská nech bude všetkým hojnou odplatou.

Prosba.

Prestavanie a zariadenie dvoch škôl v sídelnom dome školských bratov pôsobí najväčšiu a najťažšiu starosť mojich chudobných veriacich. Dobre vediac, s jak veľkou radosťou prijali čitatelia velacteného katolíckeho obecenstva tú zvesť, že sídelné miesto uhorských školských bratov sem bolo osadané, z ktorého pre katolíckeho školy našej drahej vlasti statní učitelia budú rozposielaní toto povedomie dá mne úfať, že velactené katolíckeho obecenstvo v uskutočnení tohto plánu, menovite v prestavovaní a zariadení tých hore pomenovaných škôl svojimi láskavými milodarmi bude mňa napomáhať. Preto najhlbšou úctou spojenou prosbou obraciam sa na velactené katolíckeho obecenstvo čitateľov, aby boli tak láskavi svojimi milodarmi prispieť k prevedeniu tohto slachetného cieľu. Aj tú najmenšiu obeť s povdačnosťou prijímam. Prijatie milodarov v novinách budem kvitovať. Milodary prosím zasielať na meno nižepodpísaného. *Ján Boll, farár.*

Kreštania katolíci, čítajte len dobré našské knihy a časopisy!!

Spisy redakcii zaslané.

Upozornenie: Keď chcete si zadovážiť túto vypísané knižky, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielajte peniaze na vydavateľstvo «Kreštana», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

K čomu vede opilstvo? Smutná, ale pravdivá udalosť zo života ľudu. Poslovenčil *Andrej Hladký*. Cena 20 halierov; 25 kusov 3 koruny; 50 kusov 5 korún. Ku prekážaniu opilstva nielo lepšieho prostriedka, ako táto knižka. Niektorí vebni páni objednali ju na stá výtiskov, a použijú ju k rozdávaníu zvlášte mládeži ako odmena za usilovnosť v škole, alebo aj na miesto prepitného. Dostať ju u tejto adressy: «*Posol Svätého Antona*» Budapeš, VIII., Szentkirályi-u. 28. Noví predplatelia «*Posla Svätého Antona*» obdržia túto knižku zdarma.

Posol Svätého Antona. Mesačný časopis, vychodiaci na 16 stranách s utešeným obsahom a krásnymi obrázky. Redigujú: Edvard Sándorfi, katechet a Andrej Červjenka učiteľ. Predplatné na celý rok 2 koruny. Číslo na ukážku dostanete zdarma, keď na karte to žiadať budete. Adressujte takto: «*Posol Svätého Antona*» Budapeš, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Chlieb Svätého Antona alebo dva obrázky z po-božného života, zfotoografoval *Zaosek*. Vydáva redakcia «*Posol Svätého Antona*» Budapeš, VIII., Szentkirályi-u. 28/a. Cena 20 hal. Predplatiteľom «*Posla Sv. Antona*» a tým, ktorí pošlú milodar na chlieb chudobných, dá sa za 10 hal. Knižka táto je veľmi poučná, tak pre mužských, ako aj pre ženské. Nezabudnite si ju čím skorej kúpiť. Pište pre ňu na adresu: «*Posol Sv. Antona*», Budapeš, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Odrobinky svatby Kaany Galilejskej u pátra Zaoska. Túto zábavnú a veľmi poučnú knižku spísal náš výborný *Zaosek* tým cieľom, aby sa predávala v prospech chrámu lutišského. Určenej ceny táto knižka nemá, ale každý, kto dľa možnosti pošle milodar na ten chrám boží, dostane ju ako na pamiatku. Žiadúco je, aby aspoň 1 kor. poslali dobrodincovia za knižku, ktorý dostať: Sl. Farský úrad, Lutissa, u. p. Ó-Beszttercze (Trencsém.), alebo aj u samého pána Zaoska takto: Velp. Ludovít Gáspár, r. k. farár, Dlhépole (Trencsém.)

Dedinský hasič tiež od Zaoska s dvoma peknými obrazmi. Ešte sa nachádza do 500 výtiskov u redakcii «*Posla Sv. Antona*». Tieto sa rozposielajú teraz za zníženú cenu 12 halierov. To je tá najsmiešnejšia knižka Zaoskova. Dostať ju na adresu: «*Posol Sv. Antona*», Budapeš, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Včelár, nauka o včelárení pre ľud a ľudové hospodárske i opakovacie školy. Sostavil Ernest Lovecký, učiteľ a včelár. Vydal spolok sv. Vojtecha v Trnave (čo podielovú knihu na spolkový rok 1902—3). Cena výt. 60 hal. Knižka formátu malej 8-o na 138 strankách s obrázkami obsahuje nauku včelárenia, podanú slohom ľudovým, s láskou k veci, priehľadne a praktický. Za touto

knižkou bude nasledovať ešte druhá o včelárení; ač-koľvek i táto sama o sebe už je uzavreným celkom. Druhý sväzok bude obsahovať zovrubnejší výklad o tak-zvanom moderno-sedliackom včelárení. V našej dobe, kde západné národy všemožné nauky hospodárske veľmi horlive pestujú, my Slováci ale sme v nich hodne zaostalí, odporúčame čo najvrejšie túto dobrú knižku priateľom ľudu do pozornosti.

Sv. Izidor čo príklad sedliakov, dľa Jána Petra Toussaint, podáva dr. Jozef N. Janda, farár Černianský a profesor. K dostaniu v tlačiarňi u Juliusa Zhorella vo Veľkých Topolčanoch.

Mravná čítanka pre náš ľud. Vydáva: Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Sošit XIII. Hospodárska nauka. Napísal A. Bažik. Sošit I. Druhé vydanie. Cena 60 halierov.

«Posol božsk. Srdca Ježišovho» — časopis obrazmi okrasený k rozmnoženiu úcty božsk. Srdca. Vychádza u pátrov-jezuitov v Trnave, Prešporská stol. mesačne raz. Predplatná cena na celý rok aj s prílohou 1 K. 60 hal.

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XIV. číslo 4—5. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj *Babka* v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Sláva božskému srdcu. Katolícka modlitebná knižka pre ctiteľov najsv. srdca Ježišovho. Sostavil Andrej Kubina kňaz z druž. Ježišovho. Vydal Spolok Sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Cena neviaz. výt. 1 kor. 20 hal.; viaz. výt. v plátne 1 kor. 80 hal., v koži so zlatorezom 2 kor. 40 hal., a v chagr. so zlatorezom a spin-kov 2 kor. 80 hal.

Kreštania kupujte len u kreštanov!

Ceny potravných článkov.

Upozorňujeme ct. obecnosť, že temer všetky ceny sú v korunovej mene značené. Teda dobrý pozor na to dať. Ďalej na miesto 100 kgr. (metr. cent) je mnohokrát tovar len po 50 kiloch značený:

Pšenica: Potisská 8'45—8'20 kor., peštianska 8'40 8'00 kor., z Báčky 8'05 kor., banátska 8'10—8'30.

Jačmeň: na krm 6'15—6'10 korún, do pálenice — kor., na várku — kor.

Otruby. po 50 kil.: drobné 4'20 korún, hrubé 4'50 korún.

Strova: *Fazuľa* veľká biela a okruhlá po 9'75—11'00 brnavá 7'50—7'75, pestrá 9'25—10'00, drobná 9'70—8'95, cúdená 11'50——. *Hrach:* 9'50—12'00, lúpaný 20'——. *Šušovica* horšia 7'00—10'00, lepšia 15'00—17'——. *Mak:* 26'00—29'50, všetko po 50 klg.

Petrolej trojkrížový 45'00, dvojkrížový 38'00 zl. 50 klg. netto.

Sviňská masť 50'00—50'50, Slanina $\frac{3}{100}$ 48'— $\frac{4}{100}$ 48'75—, udená dobrá slanina 48'50— po 50 klg.

Odkazy redakcie.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Kreštan kiadóhivatala, Bpest, VIII., József-körút 35.*

Našich čitateľov a čitateľky «Kreštana» ako aj «Posla Svätého Antona» v Amerike prosíme o to, by nám pri posielaní predplatkov na «Posla Sv. Antona» ráčili dať vypísať na peň. poukážku svoje meno a cieľ tejže zásielky, lebo mnohokrát sa stane, že list keď aj dojde, často nevieme kto na jaký cieľ nám tie peniaze posielal. A to tým menej, bo listy prídu skorej, peniaze dochádzajú však po dlhom čase; avšak ani to není vytvorené, že list sa ztratí, čoho následkom prichádzame do toho najnepriaznivejšieho zmätku.

Bratia Rodáci! Rozširujte tam za morom medzi Vašich krajanov nášho «Posla Svätého Antona») ktorý je svedomitým, spravodlivým priateľom katolíckeho ľudu slovenského a ktorý prináša aj dosť bohatú kroniku.

Redigujú ho Edvard Sándorfi, hlavnom. katechet a Andrej Červienka, učiteľ. Vychádza s krásnymi obrazmi každého prvého na šesťnásť stranách. Predplatná cena na celý rok *pre cudzozemsko 3 koruny* a do Ameriky *3 koruny 75 halierov*. Predplatiť treba na túto adresu: «Posol Svätého Antona», Budapest. VIII., Szentkirályi-u. 28/b.

J. J. K. Ten učiteľ, ktorý Vás tak učil písať že: cztyivu proszím, nak — racsa vilosityi do novin, — ak csitali csiszlye, — hici zse nyemosme a nyi vidrsaty szkoro miszev szandlety kegy sza ponoszovaly. Či nebolo Vám ľúto papiera, známky a toho času, keď ste ten list písali?

Štefan Kelem. Kom. Už je dávno na patričnom mieste.

Prítomný v Jáz. Budúcné, ak sa dá.

Pešovský. V budúcom čísle uverejníme Váš dopis.

Ondrejovie. 1. Bola to chyba tlače, akých sa žiaľbohu často i pri najlepšej vôli vyskytne niekoľko. 2. Isté, že chcel by Vám natropiť len niekoľko pleták! — No klepnite mu!

Ludevít Róder. Už v jednom čísle — ak sa dobre pamätáme — upozornili sme Vás, by ste o takýchto správach nepísali nám tak aktuálne: není za potreby. Ako vidíte museli sme dopis zkrátiť.

Pri zkúške prítomní. Keď neudali ste nám mená tých poslucháčov, dopis neuvěřníme.

Martin Svitek. Teda aj ten posledný... Vám sobráli? Dopis došiel už pozde. — Odložíme!

Eudák. Aj Vám platí výšspomenutí odkaz.

Jano z budy. Za poslaný nám článok prijmite naše úprimné vďaky. Upotrebíme ho v budúcom čísle.

Anton Doležal. Trenč. B. Na vašu otázku nemôžeme ešte dnes odpovedať, pokiaľ nám bude treba o tom viac rozmýšľať. V budúcom čísle snád Vám istotne úplnú odvetu dáme. Tešíme sa tomu, že ste tak schopný do toho. Prijmite náš rodácky pozdrav. «Na zdar!»

Pozorovateľ v K. Ledva sme vyrozumeli aspoň toto, nie to ešte uverejniť.

Odberateľ. «Kreštan» vám bude v poriadku dochodiť.

J. K. v Preš. Krátky obsah uverejníme čo najskôr.

Pltník. Do tohoto čísla prišiel pozde. Uverejníme.

Do pozornosti majiteľom vinohradov!

Viacročná skúsenosť dosvedčila, že **najdokonalejšia, najtrvácnejšia a najlacnejšia** striekačka proti Peronospore je Vermorel-ova

≡ Striekačka „Cisár“ ≡

ktorá dosavád na každej výstave, kde bola vystavená, obdržala prvú prémii. Najnovší model z roku 1903 pozostáva z mocnej medenej putne nikloványmi čiastkami. z jej umeleckého složenía je nie vystavená tomu, že sa medzi pracou zapchá a tak následkom toho je nie vystavená reparácii. Objednať sa môže u

Pavla Sohr, Szill (Somogym). Objednávky aj na neskoršie zaslanie je radno už teraz zaslať, aby s me tak mohli vybaviť.

potom na žiadaný čas zásielky riadne

≡ **Cena s balením len 11 zl.** ≡

Zásielky sa vybavujú na dobierku alebo za vopred poslané peniare **5-ročná záruka.**

Najlepšie

Košé

dodáva známá firma

JOSEF MECERA

v Čelakovicích (Čechy).

O najvýbornejších „Transvaal“ brytvách
cenník zdarma a franco zašle tomu, kto si to na dopisnici žiada
≡ **WINKLER a GRAUER, Kőbánya 21. sz.** ≡

Oznam.

V slob. kráľ. meste Levoči so slobodnej ruky je na predaj

Majetok,

ktorý prozostáva z nasledovných nemovitosti:

V susedstve kráľ. sedrie a višie kráľ. reál. a dievčenskej školy na jednom grunte dva domy; jeden poschodný, na 10 rokov slobodný od dane, a druhý prizemný; jedna asi 3. jutra (jochi) veľkázahrad. v ktorej jedo 500 najfajnejšej sorty ovocia rodiacích stromov, a asi 500 svrčinových a jedlových stromov; ďalej kolkáren z filagórie; baňa na suchý kameň ktorý má veľký odbyt; veľmi dobrý ku stavaniu domov a sto a sto rokov môže sa lámať.

Pozdĺž zahrady je cesta z druhej strany asi tri jutra (jochi) veľká v jednom kuse.

Hodí sa dobre pre krému a fiakruvania. Cena 12.000 zl. Blížšie vysvetlenia ústne, slebo pisovme podá

Jozef Argay

Lócsé, Külváros 5. szám.

117

Krainer záživná múka pre svine

od doktora Trnkóczyho, ztučnujúci a ochranný prostriedok polepšuje a rozmnožuje: mäso, masť, chut a zdravie. Zdravým sviniam dostatočné je týždne do pokrmu, za jednu lyžicu dať. 1 obálka za 50 halierov k dostaniu je vo všetkých obchodoch, 5 obálok 3 koruny s doposlaním už aj dobiecky z pošty na sklade fabriky

Apatieka „Trnkóczy“ Laibach (Krain).

Podakujúce listy aj úradné uverejnenia spravedčiením účinku prachu tohto jak u chorých u zdravých sviní každý den dochádzajú.

Ohlas.

Hľadá sa rím. katolícký **slovenský kňaz, do Ameriky** pre cirkevnú obec **Natrona, Pa.** Kňaz tenže musí vedieť dokonale slovenský, v ktorej reči uradovať má medzi Slovákami z väčšej čiastky nárečia trenčianskeho. Požaduje sa neuhonný život, zdravá telesná sústava a horlivá kňazská účennivosť.

Plat pozostáva ročitých 800 dollárov, v mesačných lhotách. Štola a druhé dôchodky podobne tolko t. j. 1.600 dollárov.

Ktorý slovenský kňaz by chcel túto stanicu zaujať, nech sa obráti na Rev. John Uhlyarik, Slávish Pastor, **Allegherry Pa., California, Ave 316. North-Amerika.** Tento vďačne posluži so všetkým čo sa nato vsfahuje.

Natrona Pa.. 12-ho Maja 1903.

Kuratori cirkevní:

Andrej Čelko,
predseda.

Štefan Bednárík,
pokladník.

Ignác Martinický.

Mihal Rehák.

Astma

a

plúčni Kathár.

S radosťou na javo dávam príčinu mojej nemoce a jej liečenia. Jedno rano som cítil v hrdle chrchlanie a pískanie bez toho, že by som bol pred tým niečo podozrivého zbadal. Myslel som, že to z kašľaním odstránim, ale všetko moje namáhanie bolo darobné. Naraz stýmto som aj zadúšanie dostal, ktoré sa dňa na deň vo väčšej miere vždy cítil som a medzi sňením som sa i velmo pofil, čo veľice zlé následky nehalo za sebou. Mój kašeľ tak strašný bol, že som koľko ráz kašľaním bez seba ostal. Samo sebou rozumie sa, že v takom položení ani pracovať som nemohol. Už som ani ležať nemohol. Deň a noc som sediaci len strávil. Pri najmenšom pohnutí nastalo zadúšanie také, žeby som sa bol radšej radoval, keďby už ráz semnou koniec bol. Skutočne povedať môžem, že som už bol na polutovanie.

Pri mnoho hľadání v novinách som našiel tak zvaný «Asthmový prach». Od toho som polachčenie cítil, ale o vyliečení ani sľichu nebolo. Tento prach som užíval za dva roky, čo ma stálo asi 70 mariek. Medzi týmto mi ale odporučali liečiaci ústav «Spiro spero» a som si pomyslel, že ešte aj tento o probujem. Už po prvom nariadení, hneď som dostal úľanie a smelosť som nadobudol, ba i cítil som že snáď toto ostatnie liečenie najlepšie bude: ako aj bolo. Ja som všetky nariadenie radne na čas požíval. Preto i dnes smeľe môžem povedať, že po p. Bohu môžem Vám dakovať za mój teraz už spokojný život, ba za povinnosť si teda držím Vaše liečenie pri každej náhodnej príležitosti že odporučať budem.

Zostávam s útkou

František Xaver Wagner.

Za uhodnovernenie rukopisu kladie svoje meno:

(T.) **E. Hüber,** mešťanosť,
Haustetten, (Bravorsko).

Z každej triedy obecnstva dochádzajú tomuto podobné dopisy.

Keď sa volakto listovne obráti na ústav tento, zapotreby je nemoc a zamestnanie dokonale opísať a či sú nohy studené.

Adressa: **Kur-Institut «Spiro spero»**
Dresden-Niederlössnitz. Post: Kötzschbroda, Schulstr. 81/d.

Do úctivej pozor-

nosti odporúčam balsam Svätého Antona Paduanského. Nezáisielne mnoho listov podakovania, potvrdzujú to, že ctitelia svätého Antona tento balsam čo domový liek s najväčšou dôverou zaviedli.

Proti neudhom žalúdka, nechati k jedeniu, chudobe krve hlavybôfu, lámkám a všetkým chorobám, či po vnútornom užívaní, alebo zovňajšom trení, dokazuje istý a zvláštny úspech.

Cena jedného kráhu s opisom upotreby 1 koruna 20 halierov.

K dostaniu výlučné u

Jozefa Hübner,

lekáreň «Červeného kríža, Baja, Erzsébet királynéút 22. szám.

! Veľký krach !

V New-Yorku a v Londíne nešialani ani európejskú suchú zem a preto jedna na strieborné náradie fabrika nútenos vydela sa byť, že svoj tovar len za cenu roboty toho predá. Ja som splnomocnený, splnomocnenstvo toto plniť a nazáklade tomto za 6 zl. 60 krajciarov nasledujúce náradie pošlem :

6 kusov veľmi fajnové stolové nože s opravdivou anglickou klingou,
6 kusov amerického patentirovaného striebra vydlčky,
6 kusov amerického patentirovaného striebra jedacie ližice,
12 kusov amerického patentirovaného striebra kávové ližice,
1 kus amerického patentirovaného striebra polievkovú ližicu,
1 kus amerického patentirovaného striebra mliekovú ližicu,
6 kusov Anglická Viktoria spodnie táčce,
2 kusy imponantné stolové svietniky,
1 kus lajnové cukrové sitko,

42 kusov spolu len 6 zl. 60 kr.

Tieto 42 kusy predtýmto 40 zl. koštovali a včel len 6 zl. 60 kr. v najlavnejšej cene je k dostaniu. Americké a patentirované striebra je jedna s vonku a s nútra biela kova, ktorá striebornú farvu aj 25 rokov udrží začo ja garantujem. Svedectvom tomu, že tento oznam

neni klamstvo

zavazujem sa bár komu, komu sa náradie nepáči peniaze spatky dať. Nech nikto nezamešká túto pohodlnú príležitosť použiť žeby si túto okrášľujúcu garnitúru nezaobstaral,

ktorá utešeným svadbo a iným darom je,

d'alej do každej lepšej domácnosti príliš je súca, k dostaniu je výlučne len u

A. HIRSCHBERGA

amerického patentirovaného striebra závod

Viedeň, II., Rembrandtstrasse 19B. Telefón 14597.

Rozposielky na okolie s dobierkou alebo peniaze vopred v poslaní. Ku tomu čistiaci prach 10 kr. Opravdivý len na boku vydiacu ochraňujúcou markou (zdravotná kova).

Výťah s tisíce uznajúcich listov :

S prvou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu garnitúru za 6 zl. 60 kr. Koložvár barón Bánffy jeho exell.
S prvou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu zásielku. Kaloča, Ján Majorossy, kanonik.

Zasielku s jedacím servicom som obdržal, veľmi som spokojný nech mi ešte jednu takúto garnitúru 42 kusí na dobierku s amerického patentirovaného striebra pošlú. S. Keresztes hlavný slúžny Bozovič, Kr.-Sörénska st.

Dvojnásobne elektromagnetický kríž

Nie Voltov kríž !

R. B. Nr. 86967 uzdravuje a rosveseluje, za čo dobre stojíme : pri lámke, lupaní, astmatických neduhoch a bezsnivosti, hučaniu v ušach, migrenu, klopaniu srdca, bofasti hlavy a zubov po-žltosti, krčoch žalúdka, ischiasu, udieraniu krve, krčoch, proti

Nietajní prostriedok !

hlavných nemociach, chladných rukách a nohách, krčoch srdca, opilepsii, mokrosti postele, slabosti, záduhu, isibli, bľadosti závratu, zlomi sluchu, nemociah nervov, influenze, žltosti, krčoch žalúdka, ischiasu, udieraniu krve, krčoch, proti všeobecnej slabosti a. t. d'.

20-ročné choroby boly už takým spôsobom odstránené.

Celkom zvláštnym spôsobom upozornujeme ctené obecenstvo, že môj aparát nemá sa držať za aparát Voltu, ktorý na základe svojej neužitočnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto môj dvojnásobne magnetický kríž nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštnym spôsobom sú odporúčané. — Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, nazpät dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj aparát upotrebiť.

Malý aparát stojí 4 koruny, ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký aparát 6 korún. Pri ťažkých chorobách zastarených aj 20 rokov sa má upotrebovať.

ALBERT MÜLLER

Budapešť, V. okres, Kálmán-utca č. 18/C. Vadász-utca na rohu.

Lacné české perie.

5 kilo nové tmavé driapané 9 kor. 60 fill., lepšie 12 kor. Biele mäkké, jak páper 18 kor. — 24 kor. Biele ako snah mäkké ak páper, driapané 30 kor. — 36 kor. Rozposielanie s dobierkou franco zamene- nie a nazpät prijatie je pod tou výnimkou dovolené jestli sa na poštové útraty vynahradia. **Benedikt Sachsel, Lobes 135** (pošta Pilsen Čechy.)

Najlepšia kosa na svete je „kosa z delovej ocele generála Devetta“,

ktorá je z najvýbornejších kovov složená, shotovená je z najlepšej a najvýbornejšej delovej ocele, a s takou umeleckou vedou je dvojnásobne zahartovaná, že jej možnosť vzdorovania stojí na najväčšom stupni a prevyšuje všecko, čo sa v tomto obore nachodí.

Ochranná známka.

Jediný zadovažujúci prameň je

PAVEL SOHR, v SOMOGY-SZILL-E,

ku ktorému majú sa zaslať všetky dopisy a objednávky, týkajúce sa kôs generála Devetta.

Ceny kosa generála Devetta z delovej ocele sú :	65	70	75	80	85	90	95	100 cm.
	95 kr.	1 zl.	1 zl. 05 kr.	1 zl. 10 kr.	1 zl. 15 kr.	1 zl. 20 kr.	1 zl. 25 kr.	1 zl. 30 kr.

Pri objednaní 5 kusov poštové výdavky znáša dielňa. Pri objednaní 10 kusov tiež dielňa znáša poštové výdavky a k tomu jednu kosu ešte zdarma zašle. — Za každú kosu z delovej ocele generála Devetta dielňa ručí a nezodpovedajúcu kosu dielňa bez všetkých útrat začaruje (ale zo skúsenosti vieme, že medzi 1000 kusami sa ani jedna zlá nenachodí. Pravá novota ! Vyznačená kosa zľahujúcim kľúčom 20 kr. «Diadal» náčinie ku nakutín, kladivko, a penka 85 kr. Amerganský brúsiaci kameň pre kosu na svete nejlepší 20 kr.

Objednávky sbierajúcim dáme osobitnú vzácnu výhodu.

S kosou z delovej ocele generála Devetta pri jednom brúsení možno na diaľku 250—300 krokov kosiť. Jedno nakovanie dostačí na viac dní. Kosa z delovej ocele generála Devetta zhotovená je po ruke jedného riadneho kosca, vykovaná a vyprobovaná zašle za so zárukou. Preto nech si nikto do tých čias kosu neobjedná, kým si od vyš menovanej firmy obráz- kový cenník nežiadal, ktorý zdarma za mu zašle.

Každý nech si žiada cenník na dopisnici.

Diamantová ocelová britva s trojročnou zárukou za 1 zlatý 50 krajciarov. Cenná britvová pošva zdarma.